

'Je moet ONGEMAK dúrvén voelen'

Het liefst had Jan Pronk zijn vredeswerk in Soedan afgemaakt, waar hij als speciale afgezant van de Verenigde Naties werkte. Maar de Soedanese regering verklaarde hem tot ongewenst persoon. Noodgedwongen aanvaardt hij nu een meer beschouwende rol. Over begrip, naastenliefde en stappen terug.

U dicht jongeren een grote rol toe bij werken aan vrede. Waarom?

"Ik zie een nieuwe generatie twintigers die meer nieuwsgierigheid uitstraalt, meer openheid, weer meer tolerantie. Ze zijn niet activistisch, ze demonstreren niet, maar ze

zijn nieuwsgierig en open en ze stellen vragen."

Hoe verbind je mensen in al die verschillende landen?

"Neem een kleine, arme boer in India die zijn woekerrente niet meer kan betalen. Die

wordt van zijn land verdreven en kapot gemaakt. Armen die rond de stad wonen in Afrika, moeten meer betalen voor hun water dan degenen in de stad met een behoorlijk inkomen die gebruik maken van moderne voorzieningen. Dat gebeurt grootschalig! Er is wereldwijd een ontwikkeling gaande ten gunste van degenen die het al behoorlijk hebben, die anderen verdrijft."

Hebben rijken in die landen daar zelf ook verantwoordelijkheid voor?

"Zeker. En je moet ruimte creëren voor hen om die bood-

schap zelf te brengen. Zodra het uit het westen komt, keert men zich tegen je. Kweek begrip. Als er een kracht is, als iemand de moed heeft te spreken, zoals advocaten, dan is dat zoveel waard. Die kracht moet je steunen, een stem en een naam geven, zodat de overheid ze tenminste niet makkelijk kan onderdrukken."

"Daarvoor moet je geloofwaardig zijn en ook mensenrechtenschendingen in Europa bestrijden. Daar is politieke moed voor nodig. Je moet aan de orde stellen, ongemak durven voelen, vragen stellen, zelfkritiek heb-

ben, je kwetsbaar opstellen. Het internationaal recht is daarbij wezenlijk. Ook wanneer het wordt geschonden, kunnen slachtoffers zich erop beroepen. Men is verplicht te verantwoorden, zich te rechtvaardigen. Zonder basisbeweging zouden die er nooit zijn gekomen.”

In uw column in Vrij Nederland schreef u dat 'politieke moed' nodig is om Karadzic en Mladic te pakken. Voor welke andere onderwerpen is de komende jaren 'politieke moed' vereist?

“De westelijke landen hebben een voorsprong bereikt op anderen. In economisch opzicht en in macht en technologie. Ik geloof dat we een stap terug moeten doen om te komen tot een eerlijker verdeling van bijvoorbeeld de schaarse watervoorraden. Die boodschap vereist moed van politici en leiders, want hun electoraat zal het ze niet in dank afnemen. Maar als je nu niet de politieke moed betracht dan zijn jouw kinde-

‘VN brengen voedsel maar delen het niet uit’

ren en kleinkinderen de dupe van klimaatverslechtering, oorlog, overmatige migratie. Dat beseffen mensen meer dan vroeger, omdat ze meer weten. Dus je kunt het goed vertalen: u kunt een stap terug doen ten gunste van uw eigen kleinkinderen. Doet iedereen dat, dan zet een hele generatie een stap terug. Het moet niet alleen minder, maar ook anders. We worden geleid door een materieel, economisch motief.

Meer, meer, in kwantitatief opzicht. Stel daar cultuur en onderwijs tegenover als zaken die heel waardevol zijn. Meer daarvan is ook vooruitgang.”

we – via verzekeringen – solidair ten opzichte van elkaar. Je bent dan dus niet solidair met anderen, met vluchtelingen, met illegalen, met de ander ver weg. Die

In een gereformeerd Schevenings gezin wordt Johannes Pieter (Jan) Pronk op 16 maart 1940 geboren. Na zijn studie Economische Wetenschappen ontpopt de jonge Pronk zich al snel tot politiek talent. Begin jaren '70 treedt hij als minister voor Ontwikkelingssamenwerking toe tot het kabinet-Den Uyl. Met zijn 33 jaar de jongste sinds 1815.

Eind jaren tachtig wordt hij opnieuw minister voor Ontwikkelingssamenwerking, nu in Lubbers III. Hij behoudt zijn post in het daaropvolgende kabinet-Kok I. Zijn laatste ministerschap is VROM waarna hij in 2004 wordt benoemd tot bijzonder VN-gezant voor Soedan waar hij toeziet op naleving van de vredesakkoorden. Door zijn kritische houding zet de Soedanese overheid hem het land uit.

Pronk is voorzitter van het Interkerkelijk Vredesberaad (IKV). ICCO werkt met IKV/Pax Christi samen in verschillende platforms, waaronder in United Civilians for Peace waar we samen werken aan een rechtvaardige en duurzame oplossing van het Israëliësch-Palestijnse conflict.

Pronk is ook president van de Society for International Development in Rome. Verder is hij hoogleraar aan het Institute voor Social Studies in Den Haag en schrijft hij columns voor weekblad Vrij Nederland.

Uw spreekt van verlicht eigenbelang.

“Je mag zeggen: het is uw belang. Alleen je moet ervoor waken dat je slechts solidair bent met mensen die in hetzelfde schuitje zitten. We kunnen allemaal gehandicapt raken door een verkeersongeval, we lopen ongeveer dezelfde risico's. Daarom zijn

zitten in een heel ander schuitje. Met hen hoeft je niet te delen, hoeft je niet solidair te zijn, voor hen hoeft je geen stap terug te doen. Dat leidt tot uitsluiting. Christenen hebben het over hun naaste. Sociaal democraten zeggen, zoals Kok, 'we laten niemand los'. Dat vereist dat je niemand uitsluit.”

Dat geldt ook internationaal. Wat kunnen organisaties als ICCO en IKV betekenen?

“Noodhulporganisaties doen fantastisch werk. Zonder hen worden de slachtoffers niet eens meer geholpen. Ik weet hoe riskant het is om te investeren in noodhulp, daarmee stel je de politieke oplossing uit. Maar dat is niet

‘Het moet niet alleen minder, maar ook anders.’

de verantwoordelijkheid van de noodhulporganisaties. Ik ben dolblij dat duizenden jonge mensen naar Soedan komen om samen met jonge Soedanezen die noodhulp uit te voeren. Als dat niet gebeurt, zouden die mensen in de kampen verpieteren en verhongeren, want de VN doen het niet, helaas. Die brengen voedsel, maar delen het niet uit.”

“Daarnaast heb je de basis civiele samenleving. Zonder milieuorganisaties zouden we nooit de politieke discussie hebben weten te sturen in de richting van meer duurzaamheid. Politici moeten met andere beslissingen komen om de trend te keren. En dat zullen ze alleen maar doen wanneer ze daartoe gedwongen worden door de samenleving zelf. Ontwikkelingsorganisaties als ICCO hebben belangrijk werk verricht omdat ze dichter staan bij de mensen om wie het gaat, omdat ze steun geven aan het grondvlak in ontwikkelingslanden zelf. Een belangrijke aanvullende functie, naast de internationale instellingen en regeringen.” ■